

Kapitán Mgr. Marek Jiskra

Je veterán jako veterán?

(Absence zákona o vojenských veteránech)

Sportovec starší věkové skupiny účastníci se soutěží pro ni vypisovaných. Stroj, zvláště pak automobil starého typu, jako předmět sběratelské záliby. Tak je možné definovat pojem „veterán“. S tímto výkladem se setkáváme v celé řadě encyklopedií či naučných slovníků. Avšak výklad, který nás zajímá nejvíce vzhledem k zaměření tohoto článku, je „veterán“ voják, zvláště pak vysloužilý účastník války.

Veterán, kdo to je?

Z výše uvedené definice by mělo být zřejmé, co si můžeme pod tímto pojmem představit. Veterán je tedy člověk, který je oblečen do vojenského stejnokroje a účastnil se bojové činnosti. Tak by se dal charakterizovat veterán - voják, veterán ve zbraní. Je tu však ještě jeden veterán, který se také účastnil válečných bojů, avšak, k jeho smůle, zrovna nenosil uniformu. Můžeme ho snad považovat za méně hodnotného? Má méně zásluh než veterán - voják? Troufne si někdo udělat dělící čáru a říct: ano, ty jsi bojoval v uniformě, tak jsi prokázal dostatečné hrdinství vlasti, a my se teď o tebe postaráme, a vy ostatní nám nestojíte za pozornost? Je to až s podivem, ale i u nás se najdou tací, kteří bez sebemenšího uzardění dokáží mezi nimi dělat rozdíly.

Takto se může jevit i návrh připravovaného zákona o vojenských veteránech, který přesně vymezuje tento pojem. Do kategorie vojenský veterán je tak zařazen občan České republiky, který se v období od 15. března 1939 do 5. května 1945 zúčastnil boje za národní osvobození jako příslušník československé armády v zahraničí, nebo v ní konal vojenskou službu, nebo konal vojenskou službu ve spojenecké armádě, či byl příslušníkem první československé armády na Slovensku. Mezi vojenské veterány se také řadí českoslovenští dobrovolníci bojující ve Španělsku v období od 19. července 1936 do 28. března 1939. Současně však musí být nositeli osvědčení podle zákona č. 255/1946 Sb.

Další skupinou vojenských veteránů, kteří budou moci využívat výhod navrhovaného zákona, jsou bývalí vojáci, jež konali službu za zvlášť nebezpečných podmínek alespoň po dobu 30 kalendářních dní. Na tuto skupinu vojenských veteránů (je možné sem zařadit například účastníky války v Perském zálivu) bývá pohlíženo s despektem, zejména pak některými účastníky druhé světové války. Tito novodobí veteráni bývají často označováni za pouhé žoldáky a otázka peněz tak zastíňuje všechny ostatní aspekty včetně vysoké profesionality vojáků v misích, jejich odhodlání a odvahy.

Za zvlášť nebezpečné podmínky je v připravovaném zákoně považován zejména válečný stav ve státě, kde voják vykonává službu, nebo služba v jednotkách mnohonárodních ozbrojených sil.

Stěží bychom našli někoho, kdo by chtěl upírat jakékoli zásluhy bojovníkům ve vojenském stejnokroji, ať již těm bývalým, z let 1939 až 1945, nebo současným, účastnícím se mírových misí, či budoucím, zatím neznámých. Pokud je cílem

navrhované právní úpravy především morálně ocenit vojenské veterány za jejich činnost je to bezesporu velmi záslužný čin. Nezasluhují si ale být zařazeni do zákona i ti, kteří, minimálně za stejných podmínek a po dobu leckdy delší než 30 kalendářních dní, nasazovali své životy za obranu vlasti?

Veterán v péči

Ministerstvo obrany tak tímto zákonem rozšiřuje své dosavadní úkoly v oblasti péče o veterány. Zřetelně největším přínosem tohoto zákona je právní zakotvení ústavů sociální péče. Tyto ústavy by se měly podle záměru ministerstva obrany zřizovat při vojenských nemocnicích ve čtyřech lokalitách - v Praze, Brně, Olomouci, Plzni. Výhodou takto umístěných ústavů je, že jsou ve velkých městech s relativně vysokým počtem obyvatel, takzvaně v centru dění. Avšak pro některé ze zájemců o ústavní péči právě tato skutečnost může představovat překážku. Pro starého člověka se zdravotními potížemi může vytržení z prostředí, na které je zvyklý, negativně působit na jeho psychický stav, vyvolat pocity osamění či beznaděje.

Jedním z možných řešení je zajištění sociální péče veteránům přímo doma. Rozsah péče by byl závislý na jejich potřebách a zdravotním stavu. Péči lze poskytovat každý den, jednou nebo dvakrát týdně, či příležitostně, podle individuálních požadavků (například zajištění nákupu, pomoc při úklidu, doprovod k lékaři).

Dalším způsobem, jak by bylo možné zlepšit situaci vojenských veteránů je dát zájemcům možnost volby mezi vojenskými a civilními ústavy sociální péče v místě bydliště a zajistit i jejich přednostní umístění.

Jedním z faktorů ovlivňujících volbu mezi jednotlivými způsoby sociální péče je pro vojenské veterány bezesporu i jejich finanční podíl na této péči. I když mají veteráni zájem se finančně podílet na poskytované sociální péči, mohou se pro některé z nich zdát finanční požadavky přemrštěné, a to i přes atraktivitu prostředí, ve kterém by byli umístěni (například exkluzivní dům Sue Ryder v Praze).

Nikde ve světě není obdobná sociální péče poskytována státem zcela zdarma. Vojenský veterán by měl hradit náklady na stravu, bydlení a nezbytné služby tak, aby po uhrazení všech těchto nákladů zbylo veteránovi podle zákona z jeho příjmů alespoň 30 % částky.

Podle navrhovaného zákona o přijetí do ústavu sociální péče rozhoduje ministerstvo obrany s přihlédnutím ke zdravotnímu stavu a sociálním poměrům vojenského veterána. Protože však podmínky přijetí nejsou v zákoně blíže specifikovány, může docházet ke zdoluhavému byrokratickému vyřizování jednotlivých žádostí veteránů o přijetí a následném snížení jejich zájmu o tuto péči.

Jednou z okolností, která vede potenciální zájemce k volbě tohoto typu sociální péče, je jejich momentální osobní situace. Rozhodující je zejména skutečnost, zda žijí v rodině, sami, či se o ně stará třetí osoba. Lze předpokládat, že požadavky na umístění do ústavu sociální péče, zejména u osob žijících osaměle, budou výrazně závislé na jejich zdravotním stavu.

Jak to vidí veterán

Nejen samotní vojenští veteráni, ale i jejich rodinní příslušníci a ostatní měli možnost se k otázkám, které se týkají péče ministerstva obrany o veterány, či k samotnému

zákonů o vojenských veteránech vyjádřit v anketním šetření. Tento průzkum provedlo oddělení výzkumů Centra personálního marketingu Hlavního personálního úřadu MO v srpnu 2000. Z celkového počtu 800 respondentů, kteří vyplnili anketní listky, posuzuje 71 % veteránů péči ministerstva obrany za velmi dobrou. Veteráni jsou zvláště spokojeni s poskytovanými příspěvky na rekreace, zájezdy či lázeňská léčení. Současný vztah ministerstva obrany k veteránům považují, v porovnání s minulostí, za povzbuzující a jsou mnohem více spokojeni než dříve.

Pozornost si zasluhují individuální výhrady některých respondentů. Jednou ze základních výtek je nedostatečná informovanost veteránů o tom, jaké výhody a v jaké míře jim mohou být poskytnuty. Někteří o těchto možnostech nejsou informováni vůbec. Tito lidé považují pomoc MO za polovičatou a nedomyšlenou.

Často se lze setkat s názorem, že veškeré výhody, jak sociální tak i materiální, jsou poskytovány zejména „Pražákům“ a ostatním z velkých měst. Vzhledem k pokročilému věku veteránů a jejich zdravotnímu stavu si nejvíce stěžují na vysoké ceny léků a jiného zdravotnického materiálu a přivítali by pomoc ze strany ministerstva obrany. Zdravotní péče o veterány je jimi samotnými považována za nedostatečnou. Dalším často zmiňovaným nedostatkem v péči o veterány je přílišná byrokracie a pomalý postup při vyřizování jejich žádostí.

Závěr

Absence zákona o veteránech vyvolávala zejména mezi vojenskou veřejností vlnu nespokojenosti s přístupem a péčí ministerstva obrany o vojenské veterány, neboť podle stávajících zákonů neměli nárok ani na zvláštní lékařskou péči ani na jiné výhody. Otázkou však zůstává, zda se podaří přijetím tohoto zákona pokrýt a vyřešit požadavky a problémy týkající se vojenských veteránů.

Výrazným přínosem zákona o vojenských veteránech je vymezení samotného pojmu „vojenský veterán“, i když i na toto pojetí existuje celá škála rozdílných názorů. Nejsmutnější na celé záležitosti je, že ani samotní veteráni nemají zcela ujasněné názory na to, koho považovat za vojenského veterána a koho ne.

Legislativním ustanovením o zřizování vojenských ústavů sociální péče dává ministerstvo obrany najevo, že k osudu vojenských veteránů není zcela lhostejné. Jak však samotné vojenské ústavy sociální péče budou fungovat v praxi a jaká bude poptávka po této službě ze strany veteránů, to ukáže až čas.

Veteráni, zejména pak starší generace, vnímají péči ministerstva obrany a ostatních státních orgánů pozitivně. Avšak tato spokojenost bývá častokrát determinována péčí ministerstva zúženou pouze na možnost získání příspěvků na lázeňskou péči a rekreace.

Byly zde nastíněny některé problémy spojené s novým zákonem o vojenských veteránech, ale i samotné postoje a názory k současnému postavení vojenských veteránů. Můžeme jen doufat, že přijetím zákona se ostatní otázky úzce související s veterány neodloží *ad acta*.